

Bruksela, dnia 16 grudnia 2010 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 95/2010

Sprawozdanie nt. współpracy Parlamentu Europejskiego z Ukrainą Bruksela, listopad 2010

W sprawozdaniu na temat współpracy Parlamentu Europejskiego z Ukrainą omówiłam m.in. przyjętą przez Parlament Europejski w dn. 25 listopada br. rezolucję nt. Ukrainy, główne postanowienia szczytu UE-Ukraina, który odbył się w Brukseli w dn. 22 listopada br. a także działania podejmowane w ramach Komitetu Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina.

1. Rezolucja PE nt. Ukrainy

Parlament Europejski przyjął w dniu 25 listopada br. rezolucję, w której z jednej strony wyraża zaniepokojenie "sygnałami erozji demokracji" na Ukrainie, a z drugiej chwali wiele pozytywnych przemian, zwłaszcza gospodarczych, dokonujących się obecnie w tym kraju.

Domniemane naciski rządu na media, polityczne zaangażowanie służby bezpieczeństwa oraz przyjęcie zmiany w ordynacji wyborczej uznane przez OBWE za krok wstecz to niektóre z kwestii niepokojących Parlament Europejski i wyrażonych w rezolucji na temat Ukrainy.

Ukraina może ubiegać się o członkostwo w UE. Państwo „charakteryzuje europejski sposób patrzenia oraz łączy je z Unią Europejską silne więzi historyczne, kulturowe i gospodarcze” - podkreślili deputowani, jasno i ponad partyjnymi podziałami wyrażając swoje poparcie dla unijnych aspiracji Ukrainy. W tej samej rezolucji deputowani skrytykowali jednak „coraz bardziej niepokojące oznaki zmniejszania się szacunku dla demokracji i pluralizmu” w tym państwie.

- **Brak wolności**

Deputowani wyrażają zaniepokojenie, że na przestrzeni ostatnich miesięcy wolność i niezależność mediów były zagrożone oraz zwracają uwagę na fakt zniknięcia redaktora naczelnego gazety publikującej teksty na temat korupcji. Posłowie wzywają również do zbadania roli ukraińskiej służby bezpieczeństwa w zakresie politycznego motywowania jej działalności i zakłócania przez nią demokratycznego procesu.

- **Ordynacja wyborcza**

PE przyznaje, że wybory do władz lokalnych i regionalnych w dniu 31 października 2010 r. – mimo iż od strony technicznej zostały przeprowadzone w sposób uporządkowany – nie wyznaczyły nowego, pozytywnego standardu. Ukraina zmieniła ordynację wyborczą krótko przed wyborami i z tego powodu wiele wniosków o rejestrację partii opozycyjnych zostało odrzuconych. W rezultacie partia rządząca uzyskała pierwsze miejsce na listach w około 85% okręgów wyborczych.

- **Bezpieczeństwo energetyczne**

Mimo powyższej krytyki, posłowie zgadzają się, że Ukraina jest kluczowym partnerem UE wśród krajów sąsiadujących z nią od wschodu i wywiera znaczny wpływ na bezpieczeństwo i stabilność całej wschodniej Europy; odgrywa również zasadniczą rolę, jeśli chodzi o bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej. Parlament wzywa zatem do zawierania kolejnych porozumień między UE a Ukrainą w celu zabezpieczenia obu stronom dostaw energii, podkreślając jednocześnie, że Ukraina musi w tym celu zmodernizować system tranzytu gazu.

- **Ułatwienia wizowe**

Deputowani z zadowoleniem przyjmują rezultaty szczytu Ukraina-UE, który miał miejsce 22 listopada br., tj. postęp w procesie negocjacji w sprawie układu o stowarzyszeniu oraz plan działania na rzecz liberalizacji systemu wizowego dla Ukrainy. Posłowie wierzą, że to narzędzie przyczyni się do istotnych reform w prawie oraz do respektowania podstawowych wolności. Sugerują również, że podczas nadchodzących Mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 r. można by wprowadzić specjalne ułatwiające podróż posiadaczom biletów - to wydarzenie posłużyłoby do sprawdzenia prawidłowego funkcjonowania docelowego systemu bezwizowego. Jednocześnie, PE wzywa państwa członkowskie do zniesienia opłat za rozpatrywanie wniosków o wize krajowe i wize Schengen dla obywateli Ukrainy.

Rezolucja została przygotowana wspólnie przez grupy EPP, S&D, ALDE, ECR i GUE/NGL.

Rezolucja PE ws. Ukrainy:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0444+0+DOC+XML+V0//PL&language=PL>

W maju br. Parlament dał zielone światło w sprawie udzielenia Ukrainie 500 mln euro unijnej pożyczki. Od 1998 roku obowiązuje układ o partnerstwie i współpracy między UE a Ukrainą, a obecnie trwają negocjacje zmierzające to zawarcia układu o stowarzyszeniu, który miałby wesprzeć państwo w kwestiach politycznych, handlowych, społecznych, kulturalnych oraz bezpieczeństwa.

Głosowanie w sprawie rezolucji było kilkakrotnie odkładane m.in. po to, by poczekać na wyniki ukraińskich wyborów lokalnych z 31 października 2010 r.

2. Rezolucja PE - Paweł Kowal i Paweł Zalewski o rezolucji

Dzięki staraniom posłów z Grupy EKR, na pierwszym miejscu w rezolucji nt. Ukrainy znalazł się zapis przypominający, że Ukraina może ubiegać się o członkostwo w UE. PE poparł również pomysł poszerzenia programu stypendialnego Erasmus o studentów z krajów Partnerstwa Wschodniego. Polscy europosłowie ponownie wezwali kraje członkowskie do zniesienia opłat wizowych dla obywateli Ukrainy.

Poseł **Paweł Kowal**, przewodniczący delegacji Parlamentu Europejskiego do komisji współpracy parlamentarnej UE-Ukraina, wystąpił w dn. 24 listopada br. w debacie na temat Ukrainy w Parlamencie Europejskim. Europoseł Kowal podkreślał, by potraktować rezolucję nt. Ukrainy jako list „nie do jednej czy drugiej partii, ale do Ukraińców”. Jego zdaniem rezolucja jest swoistym „listem do Ukraińców, w którym mówimy szczerze, że patrzymy na to, co się dzieje na Ukrainie z zainteresowaniem; jako sąsiedzi, którzy są gotowi otworzyć drzwi dla Ukrainy”.

„Powiedzmy im, że obserwujemy to, co się dzieje z zainteresowaniem – jako sąsiedzi, którzy są gotowi otworzyć drzwi dla Ukrainy” - mówił poseł Kowal, pełniący funkcję przewodniczącego delegacji do komisji współpracy parlamentarnej UE-Ukraina. Przyznał, że przebieg ostatnich wyborów nie był zadowalający. „Ich standard w wielu elementach pozostawiał wiele do życzenia” – podkreślił - „ale powiedzmy też, że jest jeszcze szansa dla Ukrainy i że my chcemy w tym pomagać”.

Poseł odniósł się również pozytywnie do wyników ostatniego szczytu UE-Ukraina. W jego trakcie przyjęto m. in. *Action Plan* dla liberalizacji reżimu wizowego dla obywateli Ukrainy. Poseł Kowal podziękował również niemieckiej wiceprzewodniczącej Grupy Zielonych Rebbece Harms za wsparcie i konstruktywne słowa na temat Ukrainy. „Zgadzamy się niemal wszyscy, że ukraińscy politycy powinni zgodnie współpracować dla zbliżenia swego kraju do UE” - dodał.

Jednym z głównych architektów zamieszczonych w rezolucji PE nt. Ukrainy postulatów był europoseł **Paweł Zalewski**, zastępca członka Komisji Spraw Zagranicznych w PE.

„Mam wielką satysfakcję, że udało nam się osiągnąć kompromis w tak delikatnej i złożonej materii, jaką jest obiektywna ocena sytuacji u naszego wschodniego sąsiada” - powiedział poseł Zalewski. „Mimo sporych różnic w podejściu do tematu, nie tylko pomiędzy poszczególnymi frakcjami, ale i w samej grupie chadeckiej, udało nam się wypracować wspólny tekst, który z jednej strony negatywnie ocenia te zjawiska, które - choćby w kontekście ostatnich wyborów lokalnych na Ukrainie - niepokoją i są sprzeczne z naszą europejską kulturą polityczną. Z drugiej zaś zauważono w rezolucji wiele pozytywnych przemian dokonujących się obecnie na Ukrainie. Zmiany te należało dostrzec, podkreślić i wysłać tym samym do Kijowa pozytywny sygnał, motywujący do kontynuacji pożądanego kierunku zmian. Chodzi tu przede wszystkim o zapoczątkowane reformy gospodarcze, o zapowiedzi zreformowania systemu prawnego, a także o konkluzje niedawnego szczytu unijno-ukraińskiego. Podjęto na nim kilka ważnych decyzji zbliżających Ukrainę do UE, jak choćby kwestie zniesienia wiz. Szczyt ten był o tyle ważny, że pokazał zaangażowanie Ukrainy w proces reform i jednocześnie wykazał uznanie Unii dla tych pozytywnych trendów i to wyrażone w bardzo konkretny sposób: weźmy choćby wielomilionową pomoc finansową, czy stworzenie "mapy drogowej" dla Umowy Stowarzyszeniowej” - komentował europoseł.

„Miejmy nadzieję, że nasza rezolucja zostanie przez Kijów właściwie przyjęta i że stanowić będzie dla Ukraińców dodatkowy bodziec do kontynuacji właściwych przemian i wyeliminowania tego, co jest negatywną spuścizną minionych lat” - dodał poseł Zalewski po przyjęciu na sesji plenarnej PE w Strasburgu wspólnego projektu rezolucji 6 grup politycznych.

3. Raport Grupy roboczej na temat polityki wizowej między UE a Ukrainą

Nieuzasadnione odmowy wydania wiz, wysokie opłaty pobierane przez zewnętrzne firmy za pomoc w zdobyciu pozwoleń na wjazd, czy zbyt rygorystyczne wymagania konsulatów, co do dokumentów - to najczęstsze problemy jakie wymieniają autorzy raportu przygotowanego przez Grupę Roboczą na temat polityki wizowej między UE a Ukrainą. Raport przedstawiono w trakcie XV spotkania Komitetu Współpracy Parlamentarnej, który odbył się na początku listopada w Kijowie. Autorzy raportu, oprócz szczegółowej analizy stanu prawnego, wskazują również na wiele problemów, jakie stoją przed tymi, którzy chcą wjechać do UE.

W raporcie czytamy m.in., że konieczne jest jak najszybsze zniesienie wiz dla obywateli Ukrainy, według konkretnego planu. Pierwszym krokiem powinna jednak być poprawa infrastruktury granicznej, implementacja przez Ukrainę prawnych zaleceń UE, w tym paszportów biometrycznych oraz zniesienie opłat za wizy krajowe w państwach

członkowskich.

Raport Grupy Roboczej na temat polityki wizowej między UE a Ukrainą oraz Konkluzje XV spotkania Komitetu Współpracy Parlamentarnej – w załączniku do sprawozdania

4. Szczyt UE-Ukraina - Na szczycie UE-Ukraina przyjęto plan działań ws. zniesienia wiz

Unia Europejska i Ukraina przyjęły 22 listopada br. na szczycie w Brukseli plan działań na rzecz zniesienia wiz, który władze w Kijowie obiecują zrealizować do końca 2011 roku.

Komisja Europejska nie podaje daty zniesienia wiz; zapowiada natomiast zakończenie w 2011 roku negocjacji nowej umowy stowarzyszeniowej UE-Ukraina.

„Kluczowy rezultat tego szczytu to ustanowienie planu działania na rzecz zniesienia wiz. Wdrożenie tego planu zależy od naszych reform wewnętrznych i kroków podejmowanych przez Ukrainę. To duże wyzwanie, ale uważam, że poradzimy sobie do końca 2011 roku” - powiedział prezydent Ukrainy Wiktor Janukowycz. Dodał, że potem „piłka będzie po stronie UE”. Chodzi o zniesienie wiz na krótki pobyt do trzech miesięcy na terenie państw strefy Schengen.

„Postęp w sprawie liberalizacji wizowej jest teraz w rękach Ukrainy, więc nie mogę powiedzieć, kiedy to nastąpi” - zastrzegł przewodniczący Komisji Europejskiej **Jose Manuel Barroso**. Zapewnił, że KE gotowa jest dostarczyć Ukrainie pomoc techniczną, by przeprowadzić niezbędne reformy - konieczne do liberalizacji ruchu.

Cieszył się natomiast z postępu rozmów w sprawie negocjowanej od 2008 roku umowy stowarzyszeniowej z Ukrainą i powiedział, że negocjacje mają się zakończyć do połowy 2011 roku. Podobne zdanie wyraził przewodniczący Rady Europejskiej Herman Van Rompuy.

„Ukraina jest partnerem o strategicznej wadze dla UE. Cieszymy się z postępów w negocjacjach i wzmacnianiu relacji, zobowiązujemy się do jak najszybszego ustanowienia strefy wolnego handlu i w przyszłym roku zakończymy negocjacje umowy stowarzyszeniowej” - powiedział. Poinformował też o podpisaniu protokołu, który da Ukrainie dostęp do niektórych programów unijnych.

Wymieniając oczekiwania wobec Ukrainy, Herman Van Rompuy wskazał na konieczność przestrzegania w praktyce zasad „demokracji, państwa prawa i wolności mediów”, podkreślając, że są to dla UE kwestie „powiązane” z umową stowarzyszeniową. „Nasza umowa stowarzyszeniowa nie jest tylko procesem gospodarczym, ale także procesem

politycznym” - powiedział. Zwrócił uwagę zwłaszcza na konieczność przestrzegania wolności mediów, a także prawa do zgromadzeń i stowarzyszania.

Prezydent Janukowycz zapewniał, że Ukraina „dokonała już wyboru, jeśli chodzi o zasady demokratyczne”. „Człowiek nie może być jednak wolny, jeśli jest biedny. Dlatego trzeba dbać o rozwój gospodarczy” - podkreślił. Na kończącej szczyt konferencji prasowej zapewnił też, że „członkostwo Ukrainy w UE pozostaje strategicznym celem Ukrainy”.

Przed szczytem opozycja ukraińska i niektórzy komentatorzy wskazywali, że prezydent Janukowycz i jego ekipa prowadzą politykę, która oddala ich kraj od standardów europejskich. Na dowód opozycja podaje przypadki łamania jej praw i ataków władzy na wolność prasy. Przeciwnikom Janukowycza nie podoba się także nadmierna koncentracja władzy w rękach prezydenta.

Po podporządkowaniu parlamentu prezydenckiej Partii Regionów oraz przywróceniu zapisów konstytucji, ustanawiających na Ukrainie system prezydencki, po wyborach 31 października ludzie Janukowycza przejęli również władzę w strukturach lokalnych. Opozycja twierdzi, iż stało się tak, gdyż Partia Regionów sfałszowała te wybory.

Na Ukrainie trwają masowe protesty przedstawicieli małego i średniego biznesu, niezadowolonych z uchwalonego przez parlament nowego kodeksu podatkowego, który - ich zdaniem - uderza w niewielkie firmy i faworyzuje oligarchów.

- **Komentarz przewodniczącego delegacji PE do Komitetu Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina Pawła Kowala: Ukraina strategicznym partnerem UE**

W opinii posła Kowala szczyt UE – Ukraina potwierdził strategiczne partnerstwo Ukrainy z UE. W trakcie szczytu przyjęto mapę drogową dla zniesienia wiz dla obywateli Ukrainy podróżujących do UE. Uzgodniono również protokół, który pozwoli Ukrainie uczestniczyć w niektórych programach UE.

„Bardzo mnie cieszy, że w trakcie szczytu Przewodniczący Barroso podał konkretną datę, kiedy może zostać przyjęta umowa stowarzyszeniowa. Jestem pozytywnie zaskoczony tym, że Komisja będzie dążyć do zawarcia umowy już w połowie 2011 roku. Oznacza to, że postępy Ukrainy są większe niż niektórym się wcześniej wydawało” - powiedział po zakończeniu szczytu Paweł Kowal.

„Cieszy mnie również to, że wreszcie jaśniej widać perspektywę zniesienia wiz dla Ukraińców, choć nadal uważam, że to spóźniony krok, który należało uczynić tuż po pomarańczowej rewolucji” - dodał przewodniczący delegacji PE do Komitetu Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina. Paweł Kowal przygotował niedawno raport na temat polityki wizowej UE wobec Ukrainy, w którym zalecał jak najszybsze zniesienie wiz.

Poseł Kowal uważa, że ważne jest teraz, aby Ukraina zdecydowanie ruszyła do przodu z reformami politycznymi i ekonomicznymi.

„Wzmocniony prerogatywami danymi mu przez konstytucję z 1996 roku prezydent Wiktor Janukowycz będzie miał doskonałą okazję do tego, aby skutecznie wprowadzić Ukrainę na prostą drogę ku europejskiej integracji. Spoczywa na nim jednak wielka odpowiedzialność, ale wierzę, że sobie poradzi” – podkreślił eurodeputowany. Według niego istotne jest również, aby UE dotrzymała swoich obietnic w sprawie modernizacji systemu transportu gazu na Ukrainie, które złożyła w marcu 2009 roku. „Tylko wtedy słowa prezydenta Janukowicza, że nie będzie już nigdy kryzysów gazowych będą miały realne pokrycie” - zakończył poseł Kowal.

Opracowała:
dr Magdalena Skulimowska¹

Załączniki:

1. Konkluzje XV spotkania Komitetu Współpracy Parlamentarnej: *Conclusions of EU-Ukraine Parliamentary Cooperation Committee 15th Meeting*, 4-5 listopada 2010 r.
2. Raport Grupy Roboczej nt. polityki wizowej między UE a Ukrainą: *EU-Ukraine Parliamentary Cooperation Committee – Working Group on the Visa Policy between the EU and Ukraine – Joint Report*, 4 listopada 2010 r.
3. Raport nt. wyborów na Ukrainie: *Mission to Ukraine on the occasion of the local and regional elections of 31 October 2010, Report by Mr Paweł Kowal - Chairman of the Delegation to the EU-Ukraine Parliamentary Cooperation Committee and Mr Jan Kozłowski - Member of the Delegation*, Bruksela, 17 listopada 2010 r.
4. 14. Szczyt UE-Ukraina, materiał prasowy – Factsheet, 22 listopada 2010 r.
5. 14. Szczyt UE-Ukraina, Joint Press Statement, 22 listopada 2010 r.
6. Plan działań na rzecz zniesienia wiz : *EU-Ukraine Visa dialogue – Action Plan on Visa Liberalisation*, 22 listopada 2010 r.
7. V Wspólny Raport UE-Ukraina o współpracy w dziedzinie energetyki: *Implementation of the EU-Ukraine Memorandum of Understanding on Energy Cooperation during 2010*, 22 listopada 2010
8. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 25 listopada 2010 r. w sprawie Ukrainy
9. Strona KE poświęcona relacjom z Ukrainą: http://www.eeas.europa.eu/ukraine/docs/index_en.htm

¹ Na podstawie informacji prasowych PE, PAP i informacji przekazanych przez biuro posła Pawła Kowala oraz delegację PE do Komitetu Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina.